Prezime, ime, br. indeksa:

23.06.2020

PREDISPITNE OBAVEZE 1

•
$$\lim_{n \to \infty} \left(\frac{6n^2 + 1}{2n^3 - 6n^2 - 1} \right)^2 = \underline{\qquad} \lim_{n \to \infty} \frac{\sin n}{n} = \underline{\qquad}$$

•
$$\lim_{x \to 2} \sqrt{\frac{x^3 - 1}{x - 1}} = \underline{\qquad} \qquad \lim_{x \to \infty} \frac{x + 5}{\ln(x + 5)} = \underline{\qquad}$$

- Zaokružiti tačne iskaze, za proizvoljne realne funkcije f, g i h:
 - 1) (xf(x))' = f'(x) 2) $f(x) \equiv f(-x) \Rightarrow f'(x) \equiv f'(-x)$ 3) $(f(\sin x))' = f'(x)\cos x$ 4) $(f \circ g)'(x) = (f' \circ g')(g(x))$ 5) (f(x)g(x))' = f'(x)g(x) + f(x)g'(x)

 - **6)** $\left(e^{f(x)}\right)' = \left(e^{f'(x)}\right)$ **7)** $f'(x) = g'(x) \Leftrightarrow \exists c \in \mathbb{R}, \ f(x) = g(x) + c$
- Napisati jednačinu tangente na grafik funkcije $f: \mathbb{R} \to \mathbb{R}, f(x) = \sin x$ u tački $x_0 = 0$:
- Za funkciju $f: \mathbb{R} \setminus \{3\} \to \mathbb{R}, f(x) = \frac{2}{x-3}$ napisati, ako postoje, jednačine:
 - (a) verikalnih asimptota:
 - (b) leve horizontalne asimptote:
 - (c) desne horizontalne asimptote:
- Funkcija $f(x)=\left\{ \begin{array}{ccc} x^2+A^2x-8 &,& x<1\\ 2x-5 &,& x\geq 1 \end{array} \right.$ je neprekidna u tački $x_0=1$ za $A\in$
- Napisati prve izvode datih funkcija

$$f(x) = \frac{1}{\sin(x^2 + 3)}, \quad f'(x) = \underline{\hspace{1cm}}$$

• Napisati formulu za razvoj funkcije $f: \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ u beskonačni Maklorenov red:

$$f(x) =$$

• Prvi parcijalni izvodi funkcije $f: \mathbb{R}^2 \to \mathbb{R}, f(x,y) = x^3 \sqrt{y} - e^x$ su

$$f_x(x,y) = \underline{\qquad} f_y(x,y) = \underline{\qquad}$$

ZADACI 1

- 1. Dat je rekurzivan niz $a_{n+1}=4-\frac{1}{a_n},\,n\in\mathbb{N}$ i $a_1=1.$ Dokazati da za svaki član niza $a_n,\,n\in\mathbb{N}$ važi $1 \leq a_n < 4,$ dokazati da niz konvergira, i zatim mu izračunati granicu
- 2. Ispitati funkciju $f(x) = \ln \frac{x-1}{x-2}$ i nacrtati njen grafik.
- 3. Koliko članova u razvoju funkcije $f(x) = e^x$ u Maklorenov red treba uzeti da bi vrednost e^2 izračunali sa greškom manjom od 0.1?

Prezime, ime, br. indeksa:

23.06.2020.

PREDISPITNE OBAVEZE 2

• Zaokružiti osobine integrala (za proizvoljne $f: \mathbb{R} \to \mathbb{R}, g: \mathbb{R} \to \mathbb{R}, h: \mathbb{R} \to \mathbb{R}, i \alpha \in \mathbb{R}$)

1)
$$\int h(f(x))dx = h\left(\int f(x)dx\right)$$
 2)
$$\int f^{\alpha}(x)dx = \frac{1}{\alpha+1}f^{\alpha+1}(x) + c$$

3)
$$\int f(x) \cdot g(x) dx = \int f(x) dx + \int g(x) dx$$
 4)
$$\int f(x) \cdot g(x) dx = \int f(x) dx - \int g(x) dx$$

5)
$$\int f(x) \cdot g(x) dx = g(x) \int f(x) dx + f(x) \int g(x) dx$$
 6)
$$\left(\int f(x) dx \right)' = f(x) + c$$

7)
$$\int f(x) \cdot g(x) dx = g(x) \int f(x) dx - f(x) \int g(x) dx$$
 8)
$$\int \frac{f(x)}{g(x)} dx = \frac{\int f(x) dx}{\int g(x) dx}$$

• Izračunati:

• Izračunati:

- Napisati formulu za dužinu luka parametarski zadane krive $(x(t), y(t)), t \in [1, 2],$ gde je x'(t) > 0:

 $\ell =$

• Zaokruži rešenja diferencijalne jednačine $yy'' = e^{3x}$:

1)
$$y(x) = x$$
 2) $y(x) = x^2$ 3) $y(x) = e^x$ 4) $y(x) = e^{3x}$ 5) $y(x) = \sin x$

- Rešenje diferencijalne jednačine oblika $y' = f\left(\frac{y}{x}\right)$ tražimo uvodeći smenu:
- Ako je 3 dvostruki karakteristični koren homogene linearne jednačine, tada se među njenim fundamentalnim rešenjima nalaze i funkcije:

ZADACI 2

- 1. Izračunati $I = \int (x^2 + x) \ln(x+1) dx$.
- 2. Izračunati površinu između krivih $y = \frac{1}{\sin x}$ i $y = \operatorname{ctg} x$, i pravih $x = \frac{\pi}{3}$ i $x = \frac{\pi}{2}$.
- 3. Naći opšte rešenje diferencijalne jednačine $y' = \frac{x+y}{x-y}$.

REŠENJA ZADATAKA KOLOKVIJUMA 1

1. Dat je rekurzivan niz $a_{n+1} = 4 - \frac{1}{a_n}$, $n \in \mathbb{N}$ i $a_1 = 1$. Dokazati da za svaki član niza a_n , $n \in \mathbb{N}$ važi $1 \le a_n < 4$, dokazati da niz konvergira, i zatim mu izračunati granicu.

REŠENJE:

(a) Dokaz izvodimo matematičkom indukcijom. Za $a_1=1$ važi $1\leq a_1<4$. Pretpostavimo da nejednakost $1\leq a_n<4$ važi za $n\geq 2$, i dokažimo da važi i za n+1. Kako je

$$1 \le a_{n+1} < 4 \iff 1 \le 4 - \frac{1}{a_n} < 4 \iff -3 \le -\frac{1}{a_n} < 0 \iff 3 \ge \frac{1}{a_n} > 0,$$

imamo da nejednakost $\frac{1}{a_n} > 0$ očigledno važi jer je $1 \le a_n$ tj. $0 < a_n$, a nejednakost $3 \ge \frac{1}{a_n}$ važi jer je $1 \le a_n$ tj. $\frac{1}{a} \le 1$.

(b) Dokažimo da je niz $a_n, n \in \mathbb{N}$ monotono rastući, te će zbog njegove ograničenosti, što smo dokazali pod (a), slediti da je konvergentan. Dakle, dokažimo da je $a_n < a_{n+1}$ za sve $n \in \mathbb{N}$.

$$a_n < a_{n+1} \Leftrightarrow a_n < 4 - \frac{1}{a_n} \stackrel{[1]}{\Leftrightarrow} a_n^2 < 4a_n - 1 \Leftrightarrow a_n^2 - 4a_n + 1 < 0$$

[1] - Nejednakost se ne menja jer je $a_n > 0$, što je dokazano pod (a).

Rešenja kvadratne jednačine $x^2 - 4x + 1 = 0$ su

$$x_{1,2} = \frac{4 \pm \sqrt{16 - 4}}{2} = 2 \pm \sqrt{3}$$

gde je $x_2=2\pm\sqrt{3}>3$, te nejednakost $a_n^2-4a_n+1<0$ važi za sve $n\geq 3$ (naime, kvadratna funkcija $f\left(x\right)=x^2-4x+1$ je konveksna, dakle monotono rastuća za sve vrednosti $x>x_2=2+\sqrt{3}$).

(c) Pod (b) je dokazano da postoji $\lim_{n\to\infty}a_n=A$, pri čemu je $A\neq 0$ odnosno $1\leq A\leq 4$ jer je $1\leq a_n<4$ za sve $n\in\mathbb{N}.$

$$a_{n+1} = 4 - \frac{1}{a_n} \implies \lim_{n \to \infty} a_{n+1} = \lim_{n \to \infty} \left(4 - \frac{1}{a_n} \right) = 4 - \frac{1}{\lim_{n \to \infty} a_n}$$

$$\Rightarrow \left(A = 4 - \frac{1}{A} \land A \ge 1 \right) \implies \left(A^2 - 4A + 1 = 0 \land A \ge 1 \right)$$

$$\Rightarrow \left(A = \frac{4 \pm \sqrt{16 - 4}}{2} = 2 \pm \sqrt{3} \land A \ge 1\right) \Rightarrow A = 2 + \sqrt{3}.$$

2. Ispitati funkciju $f(x) = \ln \frac{x-1}{x-2}$ i nacrtati njen grafik.

REŠENJE:

$$f(x) = \ln \frac{x-1}{x-2} = \ln (x-1) - \ln (x-2),$$

$$f'(x) = \frac{1}{x-1} - \frac{1}{x-2} = -\frac{1}{(x-1)(x-2)},$$

$$f''(x) = -\frac{1}{(x-1)^2} + \frac{1}{(x-2)^2} = \frac{-(x-2)^2 + (x-1)^2}{(x-1)^2(x-2)^2} = \frac{2x-3}{(x-1)^2(x-2)^2}.$$

(a) Domen funkcije: domen funkcije je

$$\mathcal{D}_{f} = \left\{ x \in \mathbb{R} \mid \frac{x-1}{x-2} > 0 \right\} =$$

$$= \left\{ x \in \mathbb{R} \mid (x-1) > 0 \land (x-2) > 0 \right\} \lor (x-1) \lor (x-1) \lor (x-2) \lor (x-1) \lor (x-2) \lor ($$

(b) Parnost/neparnost funkcije: funkcija f nije ni parna ni neparna jer je npr.

$$f(-3) = \ln \frac{4}{5} \neq \pm f(3) = \pm \ln 2.$$

(c) Nule i znak funkcije: za
$$x \in \mathcal{D}_f = (-\infty, 1) \cup (2, \infty)$$
 je

$$f(x) = 0 \quad \Leftrightarrow \quad \ln \frac{x-1}{x-2} = 0 \quad \Leftrightarrow \quad \frac{x-1}{x-2} = 1 \quad \Leftrightarrow \quad \frac{x-1}{x-2} - 1 = 0$$
$$\Leftrightarrow \quad \frac{1}{x-2} = 0 \quad \Leftrightarrow \quad x \in \emptyset,$$

odnosno, funkcija f nema nula. Kako je

$$f(x) > 0$$
 \Leftrightarrow $\ln \frac{x-1}{x-2} > 0$ \Leftrightarrow $\frac{x-1}{x-2} > 1$ \Leftrightarrow $\frac{x-1}{x-2} - 1 > 0$ \Leftrightarrow $\frac{1}{x-2} > 0$ \Leftrightarrow $x > 2$,

sledi da za $x \in \mathcal{D}_f = (-\infty, 1) \cup (2, \infty)$ važi

$$f(x) > 0 \text{ za } x \in (2, \infty),$$

$$f(x) < 0 \text{ za } x \in (-\infty, 1).$$

(d) Monotonost i ekstremne vrednosti funkcije: kako je

$$f'(x) = -\frac{1}{(x-1)(x-2)} < 0$$

$$\Leftrightarrow f'(x) = \frac{1}{(x-1)(x-2)} > 0$$

$$\Leftrightarrow ((x-1) < 0 \land x - 2 > 0) \lor (x-1 < 0 \land x - 2 < 0))$$

$$\Leftrightarrow (x > 2 \lor x < 1)$$

$$\Leftrightarrow x \in \mathcal{D}_f = (-\infty, 1) \cup (2, \infty),$$

sledi da je funkcija f monotono opadajuća na celom svom domenu. To znači i da nema ekstremnih vrednosti.

(e) Konveksnost / konkavnost funkcije: kako je $(x-1)^2(x-2)^2 > 0$ za sve $x \in \mathcal{D}_f$, sledi da je

$$\left(f''(x) = \frac{2x - 3}{(x - 1)^2 (x - 2)^2} > 0 \land x \in \mathcal{D}_f\right)$$

$$\Leftrightarrow (2x - 3 > 0 \land x \in \mathcal{D}_f)$$

$$\Leftrightarrow \left(x > \frac{3}{2} \land x \in \mathcal{D}_f\right)$$

$$\Leftrightarrow x \in (2, \infty),$$

te važi da je f konveksna na intervalu $(2,\infty)$, a konkavna na $(-\infty,1)$, i nema prevojnih tačaka.

(f) Vertikalne asimptote funkcije: neprekidna funkcija f vertikalne asimptote može imati u tačkama 1 i 2 (u rubovima svog domena). Kako je

$$\lim_{x \to 1^{-}} f(x) = \lim_{x \to 1^{-}} \ln \frac{x - 1}{x - 2} = \ln \frac{-0}{-1} = \ln (+0) = -\infty,$$

$$\lim_{x \to 2^+} f(x) = \lim_{x \to 2^+} \ln \frac{x - 1}{x - 2} = \ln \frac{1}{+0} = \ln (+\infty) = +\infty,$$

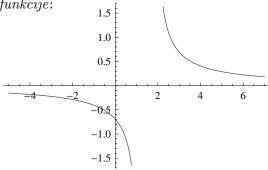
tako da su prave x=1 i x=2 vertikalne asimptote funkcije f.

(g) Horizontalna / kosa asimptota funkcije: Kako je

$$\lim_{x\to\pm\infty}f\left(x\right) = \lim_{x\to\pm\infty}\ln\left(\frac{x-1}{x-2}\frac{x}{x}\right) = \lim_{x\to\pm\infty}\ln\frac{1-\frac{1}{x}}{x-\frac{2}{x}} = \ln\left(\lim_{x\to\pm\infty}\frac{1-\frac{1}{x}}{x-\frac{2}{x}}\right) = \ln 1 = 0,$$

te je y-osa i leva i desna horizontalna asimptota funkcije f

(h) Grafik funkcije:

3. Koliko članova u razvoju funkcije $f(x) = e^x$ u Maklorenov red treba uzeti da bi vrednost e^2 izračunali sa greškom manjom od 0.1?

REŠENJE: Posmatramo Maklorenov razvoj funkcije $f(x) = e^x$. Za svako $x \in \mathbb{R}$ je $e^x = \sum_{i=1}^n \frac{x^k}{k!} + r_n(x)$,

gde je $r_n(x)$ ostatak u Lagranžovom obliku, tj. $r_n(x) = \frac{f^{(n+1)}(\xi)}{(n+1)!}x^{n+1}$ za neko $\xi \in (0,x)$, koji, po

uslovu zadatka, treba da zadovoljava relaciju $|r_n(x)| < 0.1$. Za funkciju $f(x) = e^x$ je $f^{(n)}(x) = e^x$ za sve $n \in \mathbb{N}$, a funkcija e^x je monotono rastuća, te sledi da je $f^{(n+1)}(\xi) = e^{\xi} < e^x$ za sve $\xi \in (0,x)$. Stoga je

$$|r_n(x)| = \left| \frac{f^{(n+1)}(\xi)}{(n+1)!} x^{n+1} \right| < \left| \frac{e^x}{(n+1)!} x^{n+1} \right|.$$

Tako za x=2 dobijamo da treba da bude

$$|r_n(2)| < \left| \frac{e^2}{(n+1)!} 2^{n+1} \right| = \frac{e^2}{(n+1)!} 2^{n+1} \approx \frac{7.3891}{(n+1)!} 2^{n+1} < 0.1 \Leftrightarrow \frac{2^{n+1}}{(n+1)!} < \frac{0.1}{7.3891} \approx 0.0135.$$

Za
$$n = 1$$
 je $\frac{2^2}{2!} = 2 > 0.0135$,

za
$$n = 2$$
 je $\frac{2^3}{3!} = \frac{4}{3} > 0.0135$,

za
$$n = 3$$
 je $\frac{2^4}{4!} \approx 0.6667 > 0.0135$

za
$$n = 4$$
 je $\frac{2^5}{5!} \approx 0.2667 > 0.0135$,

za
$$n = 5$$
 je $\frac{2^6}{6!} \approx 0.0889 > 0.0135$,

za
$$n = 6$$
 je $\frac{2^7}{7!} \approx 0.0254 > 0.0135$,

za
$$n = 7$$
 je $\frac{2^8}{8!} \approx 0.0063 < 0.0135$,

te je dovoljno uzeti prvih 8, za n=7, članova u razvoju funkcije $f(x)=e^x$ u Maklorenov red.

REŠENJA ZADATAKA KOLOKVIJUMA 2

1. Izračunati
$$I = \int (x^2 + x) \ln(x+1) dx$$
.

REŠENJE: Parcijalnom integracijom sa
$$u=\ln{(x+1)},\ du=\frac{dx}{x+1}$$
 i $dv=x^2+x,\ v=\int{\left(x^2+x\right)}dx=\frac{1}{3}x^3+\frac{1}{2}x^2$ dobijamo

$$I = \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right)\ln(x+1) - \int \frac{\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2}{x+1}dx = \dots$$

Smenom x + 1 = t, dx = dt, x = t - 1 dalje dobijamo

$$I = \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right)\ln(x+1) - \int \frac{\frac{1}{3}(t-1)^3 + \frac{1}{2}(t-1)^2}{t}dt =$$

$$= \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right)\ln(x+1) - \int \frac{\frac{1}{3}(t^3 - 3t^2 + 3t - 1) + \frac{1}{2}(t^2 - 2t + 1)}{t}dt =$$

$$= \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right)\ln(x+1) - \int \frac{\frac{1}{3}t^3 - \frac{1}{2}t^2 + \frac{1}{6}}{t}dt =$$

$$= \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right)\ln(x+1) - \frac{1}{3}\int t^2dt + \frac{1}{2}\int tdt - \frac{1}{6}\int \frac{dt}{t} = \dots$$

Primenom tabličnih integrala dobijamo

$$\begin{split} I &= \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right) \ln\left(x+1\right) - \frac{1}{9}t^3 + \frac{1}{4}t^2 - \frac{1}{6}\ln t + c = \\ &= \left(\frac{1}{3}x^3 + \frac{1}{2}x^2\right) \ln\left(x+1\right) - \frac{1}{9}(x+1)^3 + \frac{1}{4}(x+1)^2 - \frac{1}{6}\ln\left(x+1\right) + c. \end{split}$$

2. Izračunati površinu između krivih $y = \frac{1}{\sin x}$ i $y = \operatorname{ctg} x$, i pravih $x = \frac{\pi}{3}$ i $x = \frac{\pi}{2}$.

REŠENJE: Za $x \in \left[\frac{\pi}{3}, \frac{\pi}{2}\right]$, gde je $\sin x > 0$, važi

$$1 > \cos x / : \sin x \quad \Leftrightarrow \quad \frac{1}{\sin x} > \frac{\cos x}{\sin x} = \operatorname{ctg} x,$$

te je tražena površina

$$P = \int_{\frac{\pi}{3}}^{\frac{\pi}{2}} \left(\frac{1}{\sin x} - \cot x \right) dx = \int_{\frac{\pi}{3}}^{\frac{\pi}{2}} \left(\frac{1}{\sin x} - \frac{\cos x}{\sin x} \right) dx = \int_{\frac{\pi}{3}}^{\frac{\pi}{2}} \frac{1 - \cos x}{\sin x} dx = \int_{\frac{\pi}{3}}^{\frac{\pi}{2}} \frac{(1 - \cos x)\sin x}{\sin^2 x} dx = \int_{\frac{\pi}{3}}^{\frac{\pi}{2}} \frac{(1 - \cos x)\sin x}{1 - \cos^2 x} dx = \dots$$

smenom $\cos x = t$, $\sin x dx = -dt$, uz promenu granica $x = \frac{\pi}{3} \mapsto t = \cos \frac{\pi}{3} = \frac{1}{2}$ i $x = \frac{\pi}{2} \mapsto t = \cos \frac{\pi}{2} = 0$, dobijamo dalje

$$P = -\int_{\frac{1}{2}}^{0} \frac{1-t}{1-t^2} dt = -\int_{\frac{1}{2}}^{0} \frac{1-t}{(1-t)(1+t)} dt = -\int_{\frac{1}{2}}^{0} \frac{1}{1+t} dt = \dots$$

te sada smenom 1+t=z, dt=dz, uz promenu granica $t=\frac{1}{2}\mapsto z=1+\frac{1}{2}=\frac{3}{2}$ i $t=0\mapsto z=0+\frac{1}{2}=\frac{1}{2}$, dobijamo dalje

$$P = -\int_{\frac{3}{2}}^{\frac{1}{2}} \frac{1}{z} dz = -\ln z \Big|_{\frac{3}{2}}^{\frac{1}{2}} = -\ln \frac{1}{2} + \ln \frac{3}{2} = \ln \frac{\frac{3}{2}}{\frac{1}{2}} = \ln 3.$$

3. Naći opšte rešenje diferencijalne jednačine $y' = \frac{x+y}{x-y}$

REŠENJE:

$$y' = \frac{x+y}{x-y} / \frac{x}{x} \Rightarrow y' = \frac{1+\frac{y}{x}}{1-\frac{y}{x}}.$$

U pitanju je homogena jednačina, koja uvođenjem smene $t = \frac{y}{x}$, y = xt, y' = t + xt' postaje

$$\begin{aligned} t+xt' &= \frac{1+t}{1-t} & \Rightarrow & x\frac{dt}{dx} = \frac{1+t}{1-t} - t = \frac{t^2+1}{1-t} & \Rightarrow & \frac{1-t}{t^2+1}dt = \frac{dx}{x} \\ \Rightarrow & \int \frac{1-t}{t^2+1}dt = \int \frac{dx}{x} & \Rightarrow & \int \frac{1}{t^2+1}dt - \int \frac{t}{t^2+1}dt = \ln|x| + c \\ \Rightarrow & \int \frac{1}{t^2+1}dt - \int \frac{t}{t^2+1}dt = \ln|x| + c. \end{aligned}$$

Prvi integral je tablični, a drugi rešavamo smenom $z=t^2+1,\,dt=\frac{1}{2}dt$ te je

$$\int \frac{t}{t^2 + 1} dt = \frac{1}{2} \int \frac{dz}{z} = \frac{1}{2} \ln|z| = \frac{1}{2} \ln(t^2 + 1) = \ln\sqrt{t^2 + 1}.$$

Tako dobijamo

$$\begin{aligned} & \arctan t - \ln \sqrt{t^2 + 1} = \ln |x| + c \\ & \Rightarrow \quad \arctan t = \ln |x| + \ln \sqrt{t^2 + 1} + c = \ln \left(|x| \sqrt{t^2 + 1} \right) + c \\ & \Rightarrow \quad \arctan \frac{y}{x} = \ln \left(|x| \sqrt{\frac{y^2}{x^2} + 1} \right) + c = \ln \left(|x| \sqrt{\frac{x^2 + y^2}{x^2}} \right) + c \\ & \Rightarrow \quad \arctan \frac{y}{x} = \ln \sqrt{x^2 + y^2} + c, \end{aligned}$$

čime je implicitno određeno rešenje y(x) diferencijalne jednačine.